

CIKÁNSKÉ POHÁDKY

SEBRAL Dr. H. WLISOCKI.

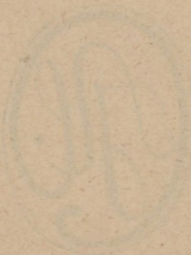
HYNKOVA DĚTSKÁ KNIHOVNA

ČÍS. 14.

REDIGUJE KAREL VETTER
NAKLADATEL AL. HYNEK
V PRAZE.

Cena 30 h.

CIKÁNSKÉ POHÁDKY

SEBRAL DR. H. VON
WLISLOCKI. PŘELO-
ŽILA ZDEŇKA HO-
STINSKÁ. S OBRÁZ-
KEM FRANT. ZYCHY

1913.

NAKLADATEL AL. HYNEK V PRAZE.
TISKLA :GRAFIA:, PRAHA, MYSLÍKOVA.

STANISLAV
KŘÍŽEK

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1001864494

Píšete-li pro děti, nechtějte si tvořiti zvláštní způsob. Myslete velmi dobře a pište velmi dobře. Necht' je vše živé, necht' je vše veliké, široké a mohutné ve vašem vypravování. Toť jediné tajemství, jak se zalíbí svým čtenářům.

Anatole France.

KVĚTINA PRO ŠTĚSTÍ.

Byla jednou stará matička, která se svým jediným synem žila v největší chudobě. Když matka umírala, velice plakala nad svým synem a pravila: „Milý synu, jdi do světa a hledej svého štěstí; zemru brzy a pak nenajdeš ve vesnici člověka, který by s tebou promluvil vlídné slovo, neboť jsi dítě chudých lidí. Až mě pochováš, přijď o půlnoci na můj hrob a utrhni květinu, která na hrobě vyroste a hled' si jí jako světla svých očí, neboť ukáže ti cestu k tvému štěstí.“ Nedlouho potom matička zemřela a syn ji pochoval. O půlnoci vyšel na hřbitov a spatřil, jak na čerstvém rovu matčině kvete překrásná modrá květinu. Utrhl ji a pečlivě ji schoval do kapsy. Příštího dne šel mladík do světa a potkal kulhajícího vlka, jenž ho požádal: „Milý muži, vytáhni mi kuli z nohy!“

Jinoch to učinil a vlk řekl: „Nemohu se ti hned odměniti za tvou laskavost, ale vytrhni mi jeden vlas, a budeš-li kdy potřebovati mé pomoci, dechni naň!“ Tu vytrhl mladík vlkovi vlas, vstrčil jej do kapsy k modré květině a šel dále. Dlouho již bloudil světem, aniž by našel štěstí. I vzpomněl si na slova své umírající matky a vyňal modrou květinu z kapsy. Mrzutě ji položil na zemi a vida, květina vznesla se do vzduchu a promluvila: „Pojď a následuj mne! Nikdo mne nevidí. Ty's jediný člověk, který mě může spatřiti. Jen směle mne následuj! Povedu tě k tvému štěstí!“ Květina vznášela se před mladíkem, jenž neustále šel za ní. K večeru přišli do lesa, kdež jinoch spatřil lišku, která jej oslovila: „Milý muži, vosa mi vlezla do ucha a způsobuje mi veliké bolesti. Vytáhni mi vosu!“ Mladík to učinil a liška mu řekla: „Nemohu jinak se odměniti za tvou dobrotu než tím, co ti sdělím. Hledáš svého štěstí, ale dříve než je najdeš, musíš sloužiti u zlé čarodějky. Poženeš na pastvu krávu se zlatými rohy, ale musíš si dáti pozor, aby se kráva nevrátila bez tebe, jinak tě bude čarodějka plísнити. Po-daří-li se ti udržeti krávu na pastvišti, vypros

si za odměnu čapku, která visí za kamny na hřebu. Kdo nasadí si čapku na hlavu, stává se neviditelným.“ Liška domluvila a zmizela, jinoch uchopil modrou květinu a vstrčiv ji do kapsy, ulehl.

Příštího dne květinu opět vyndal, a když se před ním vznášela, šel za ní. Brzy dostali se k velkému, železnému domu a na prahu objevila se stará, ošklivá žena. „Co zde hledáš?“ tázala se stařena. „Rád bych vstoupil do služby,“ odvětil jinoch. „Dobrá,“ řekla baba. „Vezmu tě do služby. Poženeš krávu se zlatými rohy na pastvu, ale ani jednou nesmí bez tebe přiběhnouti domů, sice bych tě musila usmrtit. Vrátiš-li se však po tři dny s krávou, můžeš si vybrati a odnésti z mého domu, co se ti nejvíc zalíbí.“ — Mladý muž byl se vším srozuměn a vedl krávu se zlatými rohy na pastvu. Sotvaže přišli na louku, již chtěla kráva domů. I vyndal mladík vlčí vlas, dechl naň a vlk přiběhl s mnoha tisíci vlky, již obklopili krávu, takže se nedostala z místa. Večer jinoch zahnal krávu domů a ulehl. Druhého dne se to opakovalo, a když třetího dne mladík s krávou se vrátil k čarodějce, dovolila mu, aby si v jejím domě něco

vyhledal. Vybral si čapku a sňal ji s hřebu. Čarodějnice zařvala a chtěla mu ji vyrvati z rukou. Mladík si ji však rychle posadil na hlavu a baba nemohla ho uchopiti. Když octl se venku, zastrčil čapku a uslyšel hlas své květiny: „Vyndej mě!“ Vyndal ji a pozoroval vznášející se květinu.

Po celé dny bloudil mladík světem a nevěděl si již rady. Konečně došel ku pohoří. Jsa unaven, posadil se a květina zvolala: „Dej mě do své kapsy!“ Učiniv tak, položil se do stínu stromu. Byl již večer a jinoch pořád spal. Měsíc plál jasně a osvětloval šedé skály pohoří. V tom zazněl výkřik a mladý muž se vzbudil. Když polekán se rozhlížel, zpozoroval velkou ropuchu, kterak tahá za nohu mužíka sotva dvě pídě vysokého. Mladík vyskočil a hodil kamenem po žábě. Ta pustila mužíka, jenž honem k němu přiběhl, žádaje ho, aby jej vzal na ruku. Jinoch mu učinil po vůli a pidimužík pravil: „Ropucha je zlá čarodějka a přivolá mnoho set ropuch, které nás usmrtí.“ Mladík honem vytáhl čapku a nasadil si ji. Sotva to učinil, objevilo se mnoho tisíc ropuch a hledaly jej; nemohly ho však spatřiti. Jinoch ubíral se s pidi-

mužikem dál, a když se k ránu dostali k jeskyni, pravil mužiček:

„Sejmi mě a pojď za mnou! Učiním tě šťastným a bohatým.“

A uvedl mladíka do jeskyně, kde třikrát zafukal na skalní zedř a zvolal:

„Otevřte v středu,
hosta vám vedu,
otevřte hned,
bratři mi teď!“

Tu otevřely se dvěře a pidimužik pravil:

„Schovej svou čapku, aby tě bratři moji viděli.“ Mladý muž vstrčil čepici do kapsy a vkročili do krásného, dřevěného pokoje. Odtud šli do železného pokoje, kde stálo mnoho železných lahví. Pak otevřeli dvěře a vstoupili do pokoje zlatého. Tam shromážděno bylo mnoho pidimužiků kolem svého krále, jenž byl stejně malý jako ostatní mužičkové a měl dlouhý stříbrný vous. Pidimužik dovedl mladíka ke králi a pravil: „Nejmilostivější pane králi! Tento jinoch mi zachránil život. Čarodějka, jež bydlí v horách, proměnila se v ropuchu a málem by mě byla

usmrtila.“ Král pohlédl na mladíka a řekl: „Zachránil's život mému nejlepšímu služebníkovi. Odměním se ti za to takovými dary, které ti přinesou štěstí“. Vytrhl si z vousů stříbrný vlas a podal jej jinochovi, řekl: „Budeš-li v tísní, ale jen ve veliké tísní, dýchni na tento vlas a přijdu ti se svým lidem na pomoc!“ Pak vedl hosta do stříbrného pokoje, podaroval jej stříbrnou lahví se slovy: „Když vodou, které v lahvi nikdy neubude, povlhčíš kámen, promění se v ryzí zlato.“ Potom šel s jinochem zpět do železného pokoje, daroval mu pušku a pravil: „Touto puškou trefíš vše, nač namíříš. Teď však jdi, neboť žádný pozemšťan nesmí se déle u nás zdržeti.“ I vyvedl jej ze sluje a řekl: „Přijdeš brzy ke skleněné skále, v níž hlídá drak nejkrásnější tři panny světa. Octneš-li se tam v tísní, přivolej nás jenom na pomoc.“ Pak třikrát mladého muže políbil a vrátil se do jeskyně. Květina zvolala: „Vyndej mě!“ Jinoch tak učinil a šel za vznášející se květinou.

K večeru došel k jezeru a položil se na břeh. Sotva ulehl, spatřil pojednou tři zlaté

husy, plovoucí po jezeře. Mladík uchopil pušku a namířil na nejmenší z nich. Dvě husy vyplašeně vzlétly, nejmenší však proměnila se v krásnou dívku a pravila: „Vrátil's mi lidskou podobu, o kterou mě i moje sestry připravil drak na skleněné hoře. Ráda stanu se tvojí ženou, vrátíš-li také mým sestrám lidskou jejich podobu.“

Druhého dne přišli ke skleněné hoře, v níž bydlil drak a ostatní dvě sestry. I zastrčil jinoch modrou květinu, vyndal stříbrný vlas a dýchl naň. Pojednou objevilo se mnoho tisíc pidi-mužiků a král jejich pravil: „Vím, co chceš! Chtěl bys do skleněné hory a nemůžeš. Nuže, pomůžeme ti.“ Tu počali pidimužící bušiti, klepati a dloubati a udělali brzy velký otvor do skleněného kopce. Když ukončili svou práci, zmizeli právě tak rychle, jak byli přišli. Skleněná hora však praskala a duněla a zlaté dvě husy z ní vylétly. Mladý muž uchopil pušku, namířil na ně a ony spadly, jako krásné dvě dívky k zemi. Ale tu se již vyřítil drak a hnal se po jinochovi; ten však naň namířil puškou a drak proměnil se v prach a kouř, jenž větrem byl rozmetán. Když vše bylo

skončeno, objevila se modrá květina a pravila: „S Bohem, mé dítě! Jsem duší tvé zemřelé matky, teď vrátím se do nebe, odkud jsem přišla.“ A modrá květina zmizela, mladý muž však oženil se s nejmladší ze sester, ostatní dvě také brzy se provdaly a všichni pak žili pospolu v štěstí, v bohatství a v spokojenosti.

RŮŽE A MUZIKANT.

Jednou žil král se svou paní šťastně a spokojeně. Po dlouhý čas zůstávalo manželství jejich bezdětné; to rmoutilo královnu a mrzelo krále. I došla královna k staré ženě, která se vyznala v lecjakých kouzlech, a prosila ji o radu. Babka řekla: „To jest velice obtížná věc. Chceš-li míti dceru, mohu ti poraditi, ale syna neporodíš nikdy. V noci na Velký pátek jdi před půlnocí sama na hřbitov, vyhrabej kost oběšence a odnes ji domů. V první velikonoční svátek spal kost na prášek, vezmi potom vlas děvčátka sedm roků, sedm měsíců, sedm týdnů a sedm dní starého. Přilož vlas ku prášku a uvař s jádry z panenských jablek vše dohromady v novém hrnci. Potom sněz kaši a porodíš dceru. Královna učinila vše, jak jí to stará žena předepsala,

a porodila překrásnou růži, která otevřeným oknem odletěla ven a uvázla na růžovém keři. Král se svým služebnictvem běžel do zahrady, aby utrhl růži s keře, ale nikdo nebyl s to, aby tak učinil. Rozhněvaný král běžel ke své paní a řekl: „Řádná žena rodí děti, nikoliv však růže! Jsi čarodějka a s takovou nechci žiti ve své říši. Vzdal se tudíž ihned z mé země, jinak tě dám usmrtiti.“

Nemocná královna musila opustiti lože a vystěhovati se ze země. Když přišla v zahradě k růži, usedavě plakala a líbala své růžové dítě. I zaleskla se kapka rosy v kalichu růže a hlas promluvil: „Neplač, matko! Vypij kapku rosy, jež leskne se v mém kalichu a vždy najdeš pokrm a nápoj, kdykoliv ti toho právě bude třeba.“

Královna vyplnila přání své růžové dcery a vzdálila se z říše. Po dlouhém putování přišla do lesa, kde našla prostrannou jeskyni. I pomyslila si: „Zde budu bydliti. Nechci již viděti lidí a vzdálena všech budu zde osaměle žiti.“ Nasbírala mechu a trávy a upravila si sluj. Každého dne z rána, když se vzbudila, našla nejvzácnější pokrmy a ná-

poje. Divoká zvěř jí neubližila, naopak, měla-li dlouhou chvíli, přicházeli medvědi, vlci a lišky se svými mláďaty, tančili a hráli si, takže nešťastná královna často ze srdce se musila smáti. Ptáci jí zpívali své nejkrásnější písně a nejkrásnější květiny rostly kolem její jeskyně. Tak žila ubohá královna po dlouhý čas v lese, aniž věděla, jak se daří doma králi a růžové její dceři.

Léta přicházela a odcházela a růže v králově zahradě kvetla rok co rok; v zimě a na podzim právě tak jako v létě. Král často přikročil k růži, aby se potěšil její krásou. Jakmile se jí však přiblížil, uzavřela svůj kalich a visela uvadlá na stonku. To krále velice zarmucovalo, a když zase jednou smuten před ní stál, tiše sám k sobě zahovořil: „Kéž bych jen věděl, proč růže zvadne, kdykoliv k ní se přiblížím!“ I zaslechl hlas, který mu odvětil: „Matku mou zahnal jsi ze země a necháváš ji žíti na hranicích v jeskyni. Vezmeš-li mou matku opět domů, nebudu již vadnouti před tvým pohledem.“

Král vyslal pak své lidi do všech končin, aby vyhledali královnu a přivedli ji zpět. Ně-

kolik sluhů našlo královnu ve sluji a dovedli ji ke králi. I počal opět veselý život v královském domě. I růže kvetla krásněji než kdy jindy a nevadla již, byl-li král na blízku. Časem rozšířila se po všech říších pověst o královské dceři, o růži a mnoho lidí přicházelo, aby spatřili zázračnou květinu. Přijížděli pánové a králové a přinášeli růži vzácné dary. Domnívali se, že jí tak opět dopomohou k lidské její podobě. Růže však zůstala na keři a neproměnila se v dívku. Král ptával se o radu čarodějů, dobrých a zlých kouzelnic, slibuje jim vzácné dary, dovedou-li opatřiti růži lidskou podobu; nikdo toho však nedokázal.

I přišel jednou do královny zahrady chudý muzikant. Král s královnou dívali se s okna a zaslechli jeho slova: „Oh, jaká překrásná růže! Musím ji alespoň políbit, neboť utrhnouti ji přece nesmím!“ I políbil růži, usedl pak k ní a zahrál na svých houslích tak smutnou píseň, že král i královna hlasitě plakali a z kalichu růže lesklé perly padaly k zemi. Tu vyskočila pojednou z růže překrásná dívka, objala muzikanta, políbila jej a řekla: „Kdyby

byl dříve někdo tak zahrál, byla bych dříve získala svou lidskou podobu.“ Král, královna a všichni lidé v říši byli bez sebe radostí. Muzikant zůstal u krále a později se oženil s královskou dcerou, kterou povždy nazýval svou zlatou růží.

SILNÝ SYN KRÁLOVSKÝ.

Byl jednou jeden král, který měl překrásnou paní a vroucně ji miloval. Po čase byla královna v požehnaném stavu a povila vlasatého hochu, jenž hned po narození počal běhati a mluvit. Sotva se narodil, ihned měl takovou sílu, že dovedl vyhazovati těžké kameny do vzduchu a zdolati nejstatnější muže. Když král zvěděl, že se královně narodil vlasatý syn, nechtěl jej ani viděti a poručil svým sluhům, aby ji se synem zavedli do lesa, tam usmrtili a přinesli mu srdce zavražděných. Sluhové zavedli tudíž královnu se synem do lesa a chtěli je zabíti. I pravil hoch: „Nežli nás usmrtíte, dovolte mé matce, aby se v jeskyni pomodlila!“ Sluhové svolili a královna se odebrala do jeskyně. Po cestě

však šeptal jí hoch: „Nechť děje se cokoliv, nehni se z jeskyně a počkej na mě!“ Když královna se vzdálila, pravil hoch: „Vy nás tedy chcete zabít? Rád bych věděl, jak to provedete?“ Mužové vrhli se na něj, chtějíce ho svými noži ubodati. Klidně dovolil, že mu nože vráželi do masa, skákal a smál se jako posedlý a pak zvolal: „Teď toho je dost! Budete-li mne ještě lehtati, pohladím vás po zádech, až mi za to věru nebudete vděčni.“ Když sluhové přece neustali bodati jej noži, popadl jednoho z nich za límec a ostatní jím porazil k zemi. Zvedli se a počali naň střílet. „Teď dokonce na mě plíváte! Jen počkejte, vy darebáci!“ I jal se po nich házeti velké kameny, až je všechny potloukl až na jediného, jehož nechal běžet, aby král zvěděl o smrti svých sloužících. Pak šel do jeskyně ku své matce, a když ji zastihl v pláči, promluvil k ní: „Neplač, milá máti! Zůstaneme zde v této sluji a já se již o to postarám, aby ti nikdo neublížil.“

Pak upravil vlasatý hoch jeskyni za bydlíště a po ukončené práci vyšel do lesa. I spatřil pojednou sedm čertů, jak se tahali

o dlouhý provaz. Přikročil k čertům a tázal se jich, proč se o ten provaz vlastně perou. Ale žádný z nich neodpověděl, nýbrž rvali se dále. Tu rozzlobil se vlasatý hoch, vytrhl buk i s kořeny ze země a pobil jím šest čertů; sedmý však chtěl s provazem utéci. Hoch ho popadl a tázal se ho: „Co je s tím provazem, že jste se o něj rvali na život a na smrt?“ Čert mu nechtěl odpovědět, i praštil jím hoch o zem, až mu všechny kosti zarachotily. S bédováním vyprávěl teď ďábel: „Tento provaz má vlastnost, že když se položí kolem domu nebo zahrady, nikdo tam nemůže vniknouti.“ Vlasatý chlapec zastrčil dlouhý provaz do kapsy a nechal čerta běžet. Když přišel ke své matce, rozprostřel provaz kolem sluje a pravil: „Můžeš volně se pohybovati v prostoru ohrazeném provazem, neboť žádná lidská moc nemůže k tobě vniknouti. Teď půjdu do města a přinesu potraviny.“ A odešel.

Vlasatý hoch brzy došel k městu, v němž otec jeho královal, a pravil tam lidem, kteří prodávali pečivo a chléb: „Dejte mi chléb a pečivo!“ Dali mu, co chtěl, a pak žádali

peněz. „Co chcete?“ tázal se hoch. „Peníze chcete? Hned vás vyplatím.“ Udeřil pekaře bochníkem s takovou silou do hlavy, že krvácejí se skácel. Stejně naložil s řezníkem a kupcem; nabral si spoustu věcí, a když lidé žádali peněz, natloukl jim a odešel. Doma vystrojil oběd a žili pak několik dní bez starosti o denní chléb. Když všechno snědli, došel vlasatý chlapec opět do města a počínal si tak jako poprvé. I došla lidem trpělivost nad jeho konáním a žalovali svou tíseň králi. Jakmile král zaslechl, že vlasatý hoch bydlí na blízku města ve sluji, vyslal proti němu veškeré své vojsko, aby ho usmrtili. Když vojáci se blížili k jeskyni, poslal hoch svou matku dovnitř, sám však zůstal venku a zvolal: „Co tu chcete?“ Místo odpovědi vojáci naň stříleli. Tu vykřikl hoch: „I vy na mě plíváte, vy darebáci!“ a metal tak veliké kameny mezi vojáky, že jich skoro polovici pobil. Vojáci postupovali blíže a chopili se provazu, aby jej odstranili. Sotva však po něm sáhli, přilepili se naň a nemohli z místa. Hoch vytrhl strom ze země a pobil je všechny krom jediného muže, jež po-

slal ke králi se vzkazem, že pobil celé jeho mužstvo. Král velice se trápil a rád by byl s vlasatým synem uzavřel mír, ten však vymínil si, aby mu vydána byla dívka, která by snědla jeho vlasy. Ale v celé zemi ne našlo se dívky, jež by takový požadavek byla splnila.

Rok za rokem míjel a dosud nepřihlásila se dívka, která by chtěla jít k hochovi a sníst jeho vlasy. Mezitím dospěl hoch v jinocha a byl den ode dne silnější, takže lidé skrývali se v domech, přišel-li do města, a na trhu nechali zboží. Vlasatý syn královský si vzal, čeho potřeboval a směje se vracel se k matce. I přišla jednou ke králi krásná, ale velice chudá dívka a pravila: „Chci snísti vlasy vlasatého chlapce.“ Král dal přivolati svého syna, jenž také přivedl svou matku, která mu ustríhala vlasy. Dal je semlítí a s moukou upéci v koláč, a chudá dívka jej snědla. Když koláč zmizel, proměnil se vlasatý chlapec v překrásného jinocha. V říši nastalo veliké radování, královna odpustila svému choti, králi, nespravedlivý jeho čin a dlouho žili šťastně a spokojeně, zvláště

když královský syn oženil se s chudou dívkou a velikou svou silou ochránil zemi před všemi nepřáteli.

VŠEVĚDOUCÍ CIKÁN.

Byl jednou jeden cikán, jenž se nemohl doma uživiti a rozhodl se, že půjde do světa. Rozloučiv se se sousedy, vydal se na cestu. K večeru došel k lesu a unaven položil se pod strom. Když tu tak ležel a přemítal, kam vlastně má jíti a co si má počíti, aby si poctivě vydělal svůj chléb, zaslechl náhle nad sebou hlas, který volal: „Pojď sem ke mně!“ Vzhlédl a spatřil nad sebou malého ptáčka. Spešně vylezl na strom a chytil ptáčka. Když slezl dolů, pravilo zvířátko: „Milý muži, buď tak laskav a zařizni mě; tělo mé uschovej pod tento strom. Srdce mé však sněz a všechno pak zviš, co si kdo o tobě myslí.“ Cikán zařizl ptáka, snědl jeho srdce a vykopal jamku, kam uložit chtěl tělo. Když byl s dolíkem hotov, našel tam lístek, na

němž bylo napsáno : „Chceš-li býti šťastným, po roce opět se sem vrať!“ Pochoval tělíčko a ulehl.

Druhého dne putoval dál a přišel do města. Velice se podivil, když spatřil, jak všichni lidé, jež potkával, pláčou. Poněvadž potkával jen dobře ošacené dámy a pány, nedovolil si jich osloviti, aby se zeptal na příčinu jejich smutku. Po dlouhém putování městem potkal starého pána, jenž taktéž tiše plakal a spatřiv cikána, si pomyslíl: „Jak šťastný to člověk. On jediný nepláče!“ Cikán to ihned věděl, neboť měl ptačí srdce netknuté v žaludku a optal se starého pána : „Milostivý pane, řekněte mi přec, proč všichni lidé zde v městě pláčou?“ Starý pán odvětil : „Obyvatelé zdejšího města mají velké trápení. Mocný drak chtěl před devíti léty zničiti naše město a všechny obyvatele usmrtiti. I uzavřeli jsme s ním smlouvu a slíbili, že mu každý rok vydáme osmnáctiletou pannu. Včera jsme mu musili odevzdati dceru královu, kterou proměnil v ptáka a uletěl s ní.“ „A nemůžete draka zahubiti?“ ptal se cikán. „To není tak snadné, můj synu! Devětadva-

cet nejlepších mužů z města zápasilo s drakem a všechny je přemohl a usmrtil. Přemoci a zahubiti jej může jen ten, jenž by dovedl něco, co drak by nesvedl.“ Cikán pozorně naslouchal a pravil po chvíli: „Jde-li jen o to, jsem hotov vyhledati vašeho draka a přemoci jej.“ Nedůvěřivě potřásl starý pán hlavou a pravil: „Nevěřím. Chceš-li však učiniti takový pokus, zavedu tě k našemu milostivému králi, aby vyslechl, co zamýšlíš.“ Šli pak oba ke králi, jenž seděl ve světnici a plakal. Uslyšev o úmyslu cikánově, pravil: „Devětadvacet mých nejlepších mužů bylo přemoženo v boji s drakem a ty se chceš s ním měřiti? Jsi-li však k tomu odhodlán, vypravím tě vším, čeho ti je na cestu třeba.“ I poručil, aby cikán byl zásoben krásným oděvem, koněm, penězi, puškou a šavlí. Cikán však zamítl pušku a šavli se slovy: „To by mně málo pomohlo!“ Oblékl se do krásných šatů, zastrčil peníze, usedl na koně a hnal se směrem, kde bydlil drak.

Jedenáctého dne z rána dorazil k železnému hradu draka, jenž právě ležel v okně a naň se díval. „Co zde hledáš, červe?“ za-

řval drak tak hrozným hlasem, až se cikán i s koněm skácel. Když pracně opět se postavil na nohy, řekl drakovi: „Podruhé slušněji se chovejte ke svým hostům, sic by se vám to mohlo špatně vyplatit. Nuže, chcete-li vědět, proč jsem přišel, povím vám to, neboť vidím, že opravdu jste silný a mocný. Jsem nejsilnějším a nejmoudřejším mužem světa a chci s vámi zápasiti.“ — „Tak?“ odvětil drak, „chceš se mnou zápasit? Nuže, dokaž svou sílu a zařvi tak silně, až se skácím k zemi.“ — „To neudělám,“ pravil cikán, „nechci, aby se zřítíl váš dům, jenž se mi líbí, a aby vás pochoval. A rovněž nebudu se namahati bez vyhlídky na odměnu.“

„Jen počkej, prcku,“ řval drak, „hned k tobě přijdu dolů a pak se ukáže, kdo z nás víc umí.“ A vyšel k cikánovi, jemuž srdce v hrudi hlasitě zabušilo při pohledu na hrozného draka. „Nuže, dobře,“ pravil drak, „chceš-li se se mnou měřiti, pojd' a ukážu ti hned svoje nejlepší kousky, abychom neztráceli času. Umíš-li víc než já, ztratím všechnu sílu a tak zeslábnu, že bys mě mohl snadno usmrtit.“

Šli pak do hor, kde drak vyhazoval do vzduchu sto centů těžké kameny tak vysoko, že ani k spatření nebyly a pak opět je chytal, jako by to byly míče. „To je velmi krásné,“ pravil po chvíli cikán, „kdyby byly kameny zlaté, taky bych je vyhazoval, ale s tak obyčejnými, špinavými kameny si nehraju.“ „Dnes ukážu ti nejlepší své kousky a zítra mi ukážeš, co umíš ty,“ řekl drak a vedl cikána ku břehu jezera tak velikého, že nižádné lidské oko nemohlo dohlédnouti jeho konce. „Dej pozor,“ pravil drak, položil se na plochou zemi, nahnul se a vypil celé jezero, takže ryby sebou pleskaly o suchou zem. Pak vyprskl vodu do jezera zpět a řekl: „Pojďme dál!“ A zavedl cikána na nekonečně dlouhou louku, nasypal tam jader z panenských jablek a plivl třikrát na zem. I vyrostl z každého jádra železný muž. Takové množství železných mužů tam bylo, že ani travičky nebylo k spatření. Všichni řítili se na draka, jenž každému z nich dal ránu přes hlavu, takže beze stopy zmizeli v zemi. I tázal se drak cikána: „Nuže, jak se ti líbí moje kousky?“ — Cikán odpověděl: „Vy-

píti jezero není mistrovský kousek. Vypil jsem jednou, když jsem byl ještě docela malý, dvakrát tak veliké jezero, jež bylo naplněno vínem a ani jsem se neopil. A železní muži! Můj bože! To není nic! V loni, když jsem byl návštěvou u strýce na měsíci, sežral jsem za půl hodiny tři tisíce drakových králů.“

I ulekl se drak a pomyslně si, že by bylo přece lépe, kdyby se neodvážil do boje s tímto mužem a raději ho zabil v noci, až bude spát. Hned to cikán věděl a pravil: „Slyš! Ukáži ti mistrovský kousek, jaký jistě nedovedeš. Mám ti říci, co jsi si teď o mně myslel?“ — „Nuže, co jsem myslel?“ „Že bys mě chtěl dnes v noci usmrtit.“ Drak se ulekl, počal se třásti na celém těle a pravil: „Ano, máš pravdu, myslel jsem si to.“ Potom mu napadlo, že cikán je čertův chlapík, který zmůže víc, nežli on sám. A cikán zas řekl: „Teď jsi si myslel, že jsem čertův chlapík a dovedu víc, nežli ty.“ Drak sebou škulbl jako zasažen bleskem a domníval se, že blíží se jeho konec. Cikán řekl: „Teď jsi si myslel, že se blíží tvůj konec a nemáš se také mýlit.“ Vzal obušek a zabil draka, jenž zatím

seslábl jako malé dítě. Usmrcené potvoře uřízl pazoury, vstrčil je do brašny a chtěl se vzdáliti, když náhle počalo hřmíti a blýskati se a osm krásných panen se blížilo k cikánovi. Byly to ony panny, jež byly obětovány drakovi. Všechny zde byly, jenom ta devátá, vlastní králova dcera, chyběla.

Když zlíbaly cikána a poděkovaly mu za vysvobození, vydali se všichni na cestu a jedenáctého dne dosáhli rodného města. Tu zavládla veliká radost a všichni lidé chválili a obdarovali cikána, jenom král byl smuten a mrzut, poněvadž mu chyběla dcera. Ta však byla hodnou čarodějkou proměněna v ptáka, aby drak nad ní neměl moci, a když cikán po roce se vrátil k místu, kde pochoval zaříznutého ptáka, našel pod stromem překrásnou pannu, královskou dceru, která tam seděla. I potěšil se velice a hned ji zavedl k jejímu otci, k panu králi. Král a všichni v městě byli radostí bez sebe, jenom princezna zůstala ke všemu lhostejna. To bylo králi a všem, kdož ji znali, velice líto; i napadlo cikánu, že královská dcera nemá srdce, poněvadž je dosud měl v žaludku. Umělým

prostředkem dostal srdce ze žaludku a princezna je snědla. Od té doby těšila a starala se jako všichni ostatní lidé. Poněvadž srdce její tak dlouho leželo v žaludku cikánově, zamilovala si jej tak, že ho prosila, aby se s ní oženil. To se také stalo a cikán žil dlouho a šťastně s královskou dcerou a nezemřel-li, žije dodnes.

PLUJÍCÍ HORA.

Kdysi rozhodl se mladý, chudý cikán, že opustí svůj kmen a půjde do světa. Spravoval kotle, vyznal se v kovářské práci a myslil si tudíž, že ve světě již najde výdělek. Chodil od města k městu, od vesnice k vesnici a neměl-li peněz, procházel ulice a křičel: „Kotle na správkou, kotle!“ Někdy se mu dostalo tolik práce, že po několik dní se musil zdržeti v témže městě. — Leta mījela a chudý cikán dosud bloudil světem. I přišel jednou do rozsáhlého pohoří, kde potkal starého muže, jenž mu pravil: „Jsi kovářem a chci ti pro dnešek dáti práci. Okováš mých dvanáct koní.“ Zavedl pak

cikána před svůj dům, jenž stál na vysokém kopci, a zvolal:

„Leo, Ale, Penelo,
Selo, Kelo, Kerelo,
Daro, Faro, Harulo,
Zino, Rino, Virulo!

Nemeškejte, letem přicválejte!“

I vřítilo se dvanáct černých koní a zastavilo se před starým mužem, který je všechny pohladil a potom pravil k cikánovi: „Zde odevzdám ti pytel podkov, jimiž okováš mé koně.“ Cikán se dal do práce a pozoroval s podivem, že koně dovedou mluvit jako lidé. Když starý muž odešel do domu, řekl kůň, jež cikán právě okovával: „Kéž bychom mohli opět nabýti lidské své podoby!“ I otázal se cikán: „Co to pravíš? Byli jste kdysi lidmi?“ — „Bylo nás dvanáct bratří,“ vypravoval kůň, „a žili jsme šťastně a spokojeně se svou sestrou, překrásnou dívkou, ve své vlasti. I přišel k nám tento starý muž a žádal, aby naše sestra se stala jeho ženou. Poněvadž jsme odmítli jeho žádost, proměnil nás v koně a zajel s námi sem do pohůří; sestru naši však umístil ve skleněné

hoře.“ Cikán se ptal: „A jak lze vám dáti zase lidskou podobu?“ Kůň odvětil: „Nejdřív musí býti naše sestra vysvobozena ze skleněné hory. Nemohu ti teď více říci, neboť starý muž, zlý čaroděj, vrací se ze svého bytu . . . Zastrč čtyry podkovy do kapsy a budeš-li míti jednou koně, okovej ho jimi a ten potom všechno zví a mluvití bude jako člověk.“ Cikán strčil spěšně čtyry podkovy do kapsy, a když starý muž přikročil, pravil: „Jsem hotov s prací, tvé koně jsem okoval.“ I pravil stařec: „Vidím, žes chudás a chci zmírniti tvou bídu. Dávám ti zde pytel, v němž najdeš vše, co si budeš přátí.“ Dal mu pytel a propustil ho se slovy: „Jen nic živého si nesmíš přátí, neboť jakmile bys si přál zvíře, pytel zmizí.“

Chudý cikán šel dál a přišel brzy do velkého města. Před městem usedl na kámen a myslil si: „Teď by bylo dobře, kdybych našel v pytli dobrá jídla.“ Sáhl pak do pytle a našel tam hojnost dobrých pokrmů. Při jídle přemýšlel o tom, jak by si opatřil dobrého koně. Sám k sobě řekl: „Budu-li si přátí peníze, najdu jich v pytli dost a dost;

to vím! Ale proč mi čaroděj zakázal, abych si přál něco živoucího? Nuže, i kdyby zmizel pytel, mohu si přec pořídit vševědoucího, mluvícího koně, jenž by mi pomohl z bídy. Zajisté, že by to byl krásný kůň, kterého si přeji z pytle. Hm, ale neudělám to.“ Sotva vyslovil slova „přeji“, počal zvolna vystupovati odporný kouř z pytle a krásný, černý kůň stál před cikánem a pravil: „To bylo moudré od tebe. Pytel je sice ten tam, ale za to jsem tu já. Jsem jeden z dvanácti bratrů, jež čaroděj proměnil v koně. Sedni na mě a rychlostí větru poletíme k mé sestře.“ Cikán vyhoupl se na koně a s větrem o závod letěli dál. Brzy dorazili k velkému jezeru, v jehož středu plavala hora, sama okolo sebe se otáčející. Na vrcholku hory stál malý domeček, v němž bydlila krásná děva, sestra dvanácti koní. I tázal se cikán: „Jak dostanu se k hoře? Neumím plovati.“ A kůň odvětil: „I kdybys uměl plovati, nebylo by ti to nic platno, neboť voda v jezeře je tak žhavá, že vše, čeho se dotkne, spálí v popel. Musíme si honem opatřiti svěcenou vodu a pak ti již povím,

čeho je třeba.“ Brzy dojeli ke knězi, jenž jim poskytl svěcené vody. Rychlostí větru vrátili se k jezeru a kůň pravil: „Ukovej z podkov, jež máš u sebe, lodičku, do níž nalejeme svěcenou vodu; pak můžeme se přeplaviti. Ale dříve mi dej napít svěcené vody!“ Kůň se napil, proměnil se k největšímu podivení cikánovu v krásného jinocha a řekl: „Teď mám opět svou lidskou podobu!“ Pak rozdělali oheň a počali kovati. Brzy zhotovili lodičku, nalili do ní svěcené vody a plavili se k hoře. Když jí dosáhli, postříkal ji mladík svěcenou vodou, načež ozvalo se praskání a dunění. Hora i s jezerem zmizela a na jejím místě stála spanilá dívka s jedenácti černými koni, jimž mladík podal honem k napití svěcené vody, načež všichni se proměnili v krásné jinochy. Nastalo veliké radování nad shledáním bratří se sestrou a ještě větší radost zavládla, když cikán se s krásnou dívkou oženil. Žili vespolek šťastně a spokojeně a brzy koupili si koně, jehož okovali čarodějovými podkovami. Kůň věděl vše, věděl, kde jsou skryty největší poklady a všichni zbohatli a netrpěli nouze. Kdybych

si mohl i já svou starou herku (takovými podkovami okovati, jistě bych s vámi nebloudil světem a nemusil vám povídati každého večera jinou pohádku.

JEZDEC BEZ HLAVY.

U bohatého pána sloužil jako pasák koní chudý hoch a musil ve dne v noci býti venku na planině s mnoha sty koni. Jednou zahnal zvířata na místo, kde dříve ještě nikdy nebyl, a poněvadž tam našel bujnou travu a pramenitou vodu, došel k svému pánovi a řekl: „Pane, našel jsem tam a tam výborné pastviště a chci na něm zůstat tak dlouho, pokud bude píce.“ Pán odvětil: „Dlouho tam asi nezůstaneš; neměl jsem dosud pasáka, který by na onom místě byl vydržel déle než noc a den.“ Pasák řekl: „A proč bych tam nemohl býti déle než noc a den?“ — „Však uvidíš,“ pravil pán a vzdálil se. Chudý hoch vrátil se ke svým koním a po celý den na nic jiného nemyslil než na pánova slova.

Nastal večer, pastýř ulehl a brzy usnul. Ku půlnoci se náhle vzbudil. Psi vyli a sběhli se k němu, koně shrnuli se v houfce a stannuli třesouce se po celém těle uprostřed louky. I zazněl strašlivý řinkot a hukot a polouce uháněl kůň s jezdcem, jenž si nesl hlavu v ruce. Oř s jezdcem zastavil se před pasákem a hlava pravila: „Co hledáš na mém pastvišti?“ — „Totéž co ty,“ odvětil pastucha. — „Hm, máš hlavu na pravém místě,“ řekla hlava, „líbíš se mi.“ „To si myslím,“ prohodil pasák, „a tobě ji usekli.“ „Ano,“ pravila hlava, „zůstanu tak dlouho oddělena od svého těla, až najde se člověk, jenž mě vysvobodí z prokletí, jež na mně spočívá.“ Pasák se ptal: „Kdopak tě proklel? Vypravuj mi svůj příběh.“ Hlava se dala do pláče a za chvíli povídala: „Byl jsem kdysi bohatý muž a žil v míru a v spokojenosti. I přišel jednou ke mně kněz a prosil mě o peníze na stavbu kostela, který lidé chtěli vystavět. Dal jsem mu mnoho peněz a on odešel. Jednou přišel jsem do vesnice, kde stavěli kostel. Nevím, proč a nač, ale zkrátka octl jsem se mezi lidem a

zvolal jsem: „Jděte pracovat na pole a nestavte kostela! Chce-li Bůh míti kostely, ať si je vystaví sám!“ I přišel kněz a proklel mě. Teď musí mé tělo blouditi bez hlavy tak dlouho, až najdu člověka, který by se modlil za mé vykoupení, až na tomto prutu vyrážeti budou zelené listy.“ Pak odevzdal jezdec bez hlavy mladíkovi suchý prut. Pasák odvětil: „S pomocí boží je všechno možné! Chci se za tebe modliti.“ Zarazil hůl do země a počal s modlením. K ránu dostával prut zelené listy, a když pasák se ohlédl po jezdcí, seděla mu již hlava v týle a cizinec řekl: „Vysvobodil's mě a mohu opět žíti jako člověk. Tebe vezmu si do svého domu a staneš se mým synem a dědicem. Sám však budu knězem, abych sloužil Bohu, kterého jsem jednou urazil.“ A tak se stalo. Chudý pasák stal se boháčem, bohatý muž však knězem a sloužil Bohu po celý svůj život.

TŘI VEJCE.

Kdysi žil chudý cikánský hoch, jemuž během týdne zemřeli: otec, matka a milenka. S těžkým srdcem je pochoval, nemohl však vystrojiti pohřební hostiny, neboť byl tak chudý, že žil ze dne ke dni. Týden po pohřbu se v noci vzbudil a bylo mu, jakoby slyšel někoho potřásati jeho stanem. Ptal se: „Kdo to?“ A uslyšel hlas svého otce: „Pochovals mě a nedals mi žádného mléka.“*) Příští noci cikán se opět vzbudil a zdálo se mu, jakoby někdo potřásal jeho stanem a opět se zeptal: „Kdo to?“ I uslyšel hlas své matky: „Pochovals mě a ne-

*) Transilvánští cikáni stavějí poblíž zemřelých hrnců s mlékem, aby duše kolem mrtvých těl poletující se mohly posilniti, než nastoupí cestu na onen svět.

dals mi žádného mléka!“ A příští noc zase někdo lomcoval jeho stanem. Pak uslyšel hlas své milenky: „Pochovals mě a nedals mi žádného mléka!“ I zabořelo ho srdce a vystoupil ze stanu. Noc byla temná a nemohl nic rozeznati, ale uslyšel svou milenku takto hovořiti: „Chceš-li nám opatřiti klid, jdi nahoru do pohoří, tam najdeš v jeskyni tři vejce, vezmi je k sobě a otevři, budeš-li moci, ale těžce se k nim dostaneš.“ Pak mrtvá děva zmizela.

Druhého dne časně z rána vypravil se chudý hoch na cestu. Vysoko v horách potkal starou ženu, jež pracně vlekla veliký pytel na zádech. Jinochu jí bylo líto a pravil: „Dejte sem pytel, ponesu vám jej!“ Stará žena odevzdala mu pytel, mladík jej vzal na ramena a ptal se stařeny, co v něm přechovává, že se mu zdá tak lehkým. „Duše dětí, které se narodily mrtvy,“ pravila stará žena. „Nosím je nahoru do říše mrtvých.“ Sotvaže učinili několik kroků, zastavila se stařena před jeskyní, řkouc: „Jsme na místě!“ „Jak to?“, tázal se hoch, „tak rychle?“ — „Zdá se ti to rychle,“ odvětila stará ma-

tička, „ačkoliv již devět let nosíš pytel na zádech“. I ulekl se mladík, stařena však pokračovala: „V říši mrtvých rychle míjí čas a tam teď přítelíčku jsme. I když ještě nejsme ve vlastní jejich říši, přec jsme již překročili hranice. Víím též, proč jsi se sem vydal! Zde dávám ti kus masa, džbán naplněný mlékem a provaz; s těmito věcmi můžeš pokračovati v cestě a brzy dojdeš k jeskyni, které hledáš.“ S těmito slovy odevzdala mu stařena sáček a zmizela.

Jinoch šel dál a brzy se dostal k jícnu tmavé sluje. Sotvaže vkročil a několik kroků popošel vpřed, rozjasnilo se kolem do kola a před sebou spatřil veliký dům. Otevřel vrata a vstoupil do dvora, ale tu se naň vrhlo devět bílých psů. Vytáhl z vaku kus masa a hodil jej psům. Šel pak dále a uviděl studnu, z níž žena, majíc vědra přivázaná ke svým vrkočům, spouštěla dolů a vyťahovala je nahoru. Podal jí provaz, aby si k němu přivázala vědra a tázal se jí, k čemu potřebuje tolik vody. „Pro mrtvé,“ odvětila žena, „které svými příbuznými byly neumyty pochovány“. Pak kráčel dál a otevřel klíčem

dvěře domu a vešel do pokoje, v němž byla tři vejce. Rozlomil jedno z nich. Vznesla se pára pokojem, otec jeho z ní vystoupil a pravil: „Oh, jsem hladov a žízniv!“ „Pojď na dvůr,“ řekl jinoch, „přede dveřmi stojí džbán s mlékem“. „Děkuji ti,“ pravil otec, „ale teď již je pozdě; budu míti alespoň klid a mohu dále putovati do říše mrtvých!“ S těmito slovy zmizel. Mladík otevřel druhé vejce a teď objevila se matka a pravila: „Oh, jsem hladova a žízniva.“ „Pojď na dvůr,“ řekl syn, „přede dveřmi stojí džbán s mlékem“. — „Děkuji ti,“ pravila matka, „ale již je pozdě; alespoň budu míti klid a půjdu dál do říše smrti“. S těmito slovy zmizela.

I uchopil jinoch třetí vejce a šel s ním na dvůr, kde je rozloupil vedle nádoby s mlékem. Teď objevila se jeho milenka a pravila: „Oh, mám hlad a žízeň!“ „Zde je mléko, moje milá,“ řekl mladík a spěšně jí podal džbán. Děva pila a stala se tak krásnou jako nejkrásnější dcera slunečného krále. Když vypila mléko, takto promluvila: „Milence, vysvobodils mne z mrtvých, teď vrátím se k živým a budu tvou.“

A tak se stalo. Vrátili se z hrůzného pohoří domů a žili spolu v štěstí a v spokojenosti, až také oni musili přesídliti na věčné časy do říše mrtvých.

O PĚTIHLAVÉM MUŽI.

Bylo o velikonocích a mladí i staří se radovali, že zima je ta tam a léto přišlo. Jen Radulj Pišta se netěšil a vyšel o Boží Hod ze své chýše, na konci vesničky ležící, s kovářinou a s kladivem do lesa, na jehož kraji zapálil si ohníček. I koval pilně podkovu za podkovou, řebík za řebíkem, mezitím co lidé z vesnice v kostele s knězem se modlili a zpívali svaté písně.

Tu vystoupil z lesa pětihlavý muž, přikročil k Radulji Pištovi a pravil: „Dobrý den! Ty pracuješ i o Boží Hod?“ „Ano,“ řekl kovář, „musím pracovati, jinak by moji lidé doma zhynuli hladem.“ Pětihlavý muž odvětil: „Na Boží Hod se však nemá pracovati. Můžeš v ostatní dny býti pilnější a

více vydělati, aby tvoji lidé nezahynuli hladem.“ I odpověděl Radulj Pišta: „Tobě snadno se mluví. Máš pět hlav a snadněji můžeš mysliti nežli já, který mám hlavu jen jednu. Doma mám patnáct dětí; sedm z nich jest slepých, sedm hluchých; jak bude s nejmenším, ještě nevím! Ty spotřebují mnoho, milý muži, a musím řádně pracovati, abych je uživil.“ — „Nevěděl jsem o tom,“ řekl pětihlavý muž. „Máš pravdu a hled' si práce, i když lidé z vesnice dnes světí svátek. Bůh ti požehnej!“ A vzdálil se.

V tutéž dobu seděla žena Radulje Pišty na konci vesnice v malém domečku a vázala z čerstvých prutů březových malá a velká košťata, jež chtěla prodati v městě, až bude trh. I vstoupil pětihlavý muž do její jizby, řka: „Dobrý den, milá paní! Ty pracuješ na Boží Hod?“ „Ano,“ odvětila žena, „můj muž ková venku na poli podkovy a řebíky a já vážu košťata, abychom si něco vydělali a uživili naše děti, jichž máme sedm hluchých a sedm slepých.“ Pětihlavý muž odvětil: „Pak arci musíte pracovati, ale chci vám pomoci z nouze, aby slepé vaše

dítky opět viděly a hluché slyšely. Musíš mi však vydati nejmladší dítko, abych je zařízl.“ Chudá žena s pláčem vydala svoje nejmenší dítko pětihlavému muži. Vyndal z pásu ostrý nůž, zařízl děfátko a vyhodil je oknem na ulici. Pak zmizel a nikdy již nebyl spatřen. Když Pištova žena se dala do hlasitého bědování a nářku, zvolaly hluché její děti: „Maminko, slyšíme, jak malá naše sestřička pláče na ulici.“ Sedm slepých dětí však vyběhlo ven a uvidělo malou sestřičku živou a neporušenou ležeti venku. Zvedly ji a zanesly k mamince, která se těšila, že všechny svoje dítky má u sebe a žádné z nich není ani slepé ani hluché.

CIKÁN A POKLAD.

Chudý cikán přišel kdysi do lesa a ulehl pod strom, aby se vyspal. Ve snu se mu zjevila bíle oděná paní a oslovila jej: „Vidím, žes chudý cikán a chci tě učiniti bohatým. Jdi hlouběji do lesa a potkáš tam u řeky ženu. Ta žena ti poví, kde a kterak zbohatneš.“

Když cikán se vzbudil, šel hlouběji do lesa, kde u řeky potkal ženu. „Dobře, že přicházíš,“ pravila, „očekávám tě již dlouho. Jdi podél této řeky až k jejímu pramenu, tam stojí strom a pod tím stromem je zakopán poklad, jenž bude tvým. Musíš však — až budeš pod stromem hrabati — zavřítí oči a neotevřítí jich dříve, dokud nezaslechněš výkřik.“ Pak žena zmizela a cikán kráčel

podél řeky až k jejímu pramenu, kde stál velký strom. I zavřel oči a počal pod stromem hrabati. Bylo mu, jakoby studení hadi se plazili po jeho těle a přisávali se mu ke rtům. Neotevřel však očí a hrabal pilně dál. I cítil bolest ve všech údech a bylo mu, jakoby ho někdo poléval vařící vodou. Hrabal dál a za chvíli tou měrou mrzl, že na celém těle se třásl a jektal zuby. V očích ucítil prudké pálení a bodání, neotevřel jich však, nýbrž hrabal horlivě dál. Tu zaslechl docela z blízka překrásný zpěv, měkká paže ovinula jeho šíji a teplé rty přitiskly se k jeho rtům. Uslyšel hlas, jenž pravil: „Vykonalš svou povinnost a poklad patří tobě. Pojď do mé náruče a odpočiň si!“ Málem by byl otevřel zrak, ale ještě včas připomenul si slova oné ženy a hrabal dále. Půda, na níž stál, počala se zdvihati a klesati, takže sotva se udržel na nohou a vrávorál jako opilý. Po chvíli zasazena mu byla rána přes hlavu, až klesl k zemi. V tom zazněl výkřik a když cikán otevřel oči, spatřil vedle nesčetných košů, naplněných zlatem, seděti překrásnou dívku, která usmívajíc se, pra-

vila: „Vykonals svůj úkol a mě jsi vysvobodil. Před mnohými lety žila jsem zde na tomto místě, kde tehdá stál krásný dům, šťastně a spokojeně se svým bratrem. I stalo se, že bratr můj se zamiloval do paní, která již byla ženou jiného muže. Bratr jej usmrtil a vzal si ženu, jíž náležely všechny tyto poklady, k nám do domu. Nežili však dlouho šťastně spolu, neboť množství peněz učinilo mého bratra zatvrzelým a hrdým. Jeho žena jej zavraždila, pak usmrtila sebe a zlato proklela; mě však začarovala ve velký strom, pod nímž jsi právě kopal.“

Cikán pohlédl vzhůru a uviděl, že strom zmizel. I přivezl si z města povozy, poklady na ně naložil a vrátil se s krásnou dívkou domů, kdež se s ní oženil a šťastně a spokojeně s ní žil až do svého konce.

SEDM BRATRŮ A ČERT.

Kdysi žilo sedm bratrů se svou jedinou sestrou, překrásnou dívkou, společně v malé chatrči. Bratři byli proslulí hudebníci, již hrávali ve vůkolí při všech svatbách a křtinách. Přes to žili v největší chudobě a tuze je to rmoutilo, neboť byli by rádi viděli svoji sestru rovněž tak krásně ustrojenou jako ostatní dámy tam v městě. Jednou seděli pospolu v chaloupce, umlouvající se, jak asi by si pomohli k bohatství, když někdo zaklepal na jejich dvéře; zvolali „dále“ a dovnitř vstoupil muž, zahalený v široký plášť. Cizinec pravil: „Vím, že byste chtěli zbohatnouti a nevíte, jak se dostatí ku penězům! Nuže, poradím vám. Vystavím vám za noc nádherný zámek a po-

dělím vás tolika poklady, že stanete se nejbohatšími lidmi v zemi! Ale musíte mi slíbiti, že neprovdáte svoji sestru!“ Bratři to slíbili a cizinec je vyvedl před chýši; ukázav jim skvostný zámek, pravil: „Hleďte, zámek je hotov a můžete jej již obývati.“ Pak cizinec zmizel a sedm hudebníků nastěhovalo se s překrásnou svou sestrou do zámku, v němž našli báječné poklady. I nastal veselý život; peněz měli dost a dost a brzy vyskytli se dobří přátelé, kteří rádi se zdržovali při hudebnících a krásné dívce. A tak se stalo, že sličná děva se zamilovala do muže, jenž si ji žádal za ženu. Sedm bratří marně prosilo, aby se neprovdávala, že by tím přivedla všechny do velkého neštěstí. Nedala si však říci a svatba konána. Když všichni v zámku byli shromážděni a kněz dával požehnání novomanželům, vstoupil cizinec do pokoje, zavolal si sedm bratrů a mladou paní, jejich sestru, stranou a pravil k nim: „Přes noc jsem vám vystavěl nádher-
ný zámek a učinil z vás boháče; vy jste však nedodrželi svého slibu, že sestra vaše se neprovdá. Jsem čert a potrestám vás.

Sestra vaše porodí kozla, který žráti bude jen zlato a stříbro! To je váš trest!“ A čert zmizel. Sourozenci vrátili se k hostům, ale bylo po zábavě a nikdo je již nemohl rozveseliti, poněvadž pomyšlení na kozla jim zkazilo každou radost.

Čas plynul v starostech a strachu a sestra sedmi bratrů byla v požehnaném stavu. Na Velký pátek porodila kozla, který mluvil jako člověk a hned po porodu vesele a bujně skákal po pokoji. Kdekoliv našel stříbrné a zlaté náčiní, na místě to snědl. Po několika dnech nebylo v zámku kousek zlata nebo stříbra a bratři musili pozvolna prodávati koně, voly a pole, jen aby zaopatřili kozlovi dost zlata a stříbra, neboť jim denně říkával: „Kdybyste opomenuli jen jediný den a nedali mi hojnost zlata a stříbra, uvidíte, co se stane. Sežeru vás všechny a zase zvrátím a opět vás sežeru, a tak dlouho to bude trvati, až mě někdo vysvobodí.“ — Časem všimli si bratři, že kozel každou noc odchází a v temnu zmizí. Optali se jeho matky, své sestry, zdali neví, kam syn její, kozel, každou noc chodí. Odpověděla: „Jedinkrát jsem se ho

ptala a vrazil mi rohy do břicha, takže by mě byl málem usmrtil. Po druhé dozajista se ho nezeptám, kam v noci jde.“ I tázali se švakra, jeho otce, neví-li, kam syn jeho, kozel, každé noci chodí. Odpověděl: „Ani mi nemluvte o tom chlapovi. Jen jednou jsem se ho optal a vrazil mi rohy do zad, až mi přešel zrak i sluch. Po druhé zajisté se ho již neoptám, kam v noci chodí. Chcete-li to vědět, jděte si k němu a optejte se ho sami. Snad vám to poví. Ale tolik vám říkám: Vyčkám ještě krátký čas, porodí-li však vaše sestra, moje paní, zase kozla, odejdu do světa a všechny vás opustím.“ Bratři velice sesmutněli a umínili si, že si na kozla počíhají. Když kozel si v noci vyšel, šli za ním a uviděli, jak všechno zlato a stříbro, které ve dne sežral, zvrátil a hluboko do země zakopal. Pak uslyšeli, jak kozel sám k sobě pravil: „Kdyby moji rodiče a sedm mých strýčků věděli, kam dávám všechno zlato a stříbro, jež ve dne sním, nermoutili by se tak!“ Když kozel odešel, vyšli bratři ze svého úkrytu a vyhrabali na místě všechno stříbro a zlato.

I našli pohromadě veškeré zlato a stříbro, jež kozel ve svém životě vůbec pozřel. Větší část všeho odnesli si domů. Od té doby neměli starostí, neboť dávali kozlovi jen zlato a stříbro, jež našli v jámě.

Po nějakém čase byla matka kozlova v naději a povila překrásné děvčátko. Teď zavládl opět radostný a veselý život v zámku. Všichni milovali malou, spanilou holčičku. Především to byl kozel, jenž nespustil se sestřičky zraku a ve dne, v noci s ní si hráli s ní se mazlil a nad ní bděl. Jen v noci vzdálil se na krátký čas, aby, jako obyčejně, za dne pozřené zlato a stříbro zvrátil a zahrabal. Sedm bratrů opět je vykopalo, aby mu je znova dali k pozření.

Časem vypsěla malá dívenka v krásnou pannu a dováděla se svým bratrem, s kozlem, po celé dny v zahradě. Kdysi zaslechla svého bratra, stojícího za zahradní zdí, plakati. Vyslechla též, jak sám k sobě pravil: „Jak šťastna je moje sestřička! Jest člověk a všichni lidé ji milují; o mne však, o šeredného kozla, nikdo nedbá. Ach, kdyby věděla, že je možno mě vysvoboditi a opatřiti mně

lidskou mou podobu, jistě by šla k mlhovému králi o radu. Já sám jí však nesmím o ničem říci, sice by si mě vzal čert hned do pekla a musil bych mu sloužiti jako jezdecký kůň.“ Když krásná dívka vše vyslechla a kozel chtěl se vzdáliti, běžela za ním a pravila: „Milý bratře, je velké neštěstí, že máš podobu kozla. Kdybys byl člověkem, vzala bych tě s sebou na dalekou cestu. Vydám se totiž k mlhovému králi, abych se ho zeptala o radu.“ Udivený kozel tázal se krásné své sestry: „Jakou radu ti má dáti mlhový král?“ Sestra vyprávěla: „Měla jsem podivný sen. Viděla jsem mlhového krále, jenž mi řekl, abych přišla k němu do jeho bytu, že mi pak sdělí, jakým způsobem lze tebe vysvoboditi. Zítřka se vydám do bydliště mlhového krále a až se vrátím, vysvobodím tě a pak teprv nám nastane šťastný a radostný život.“ Tu kozel vesele zamečel a pravil krásné dívce: „Milá sestřičko, i já ti chci na cestu udělit rady. Setkáš-li se s lidmi nebo se zvířaty, jež tě budou chtít poučovati, podívej se jim nejdříve na levou nohu. Bude-li zahalena, nebo dokonce míti podobu

kachní řapky, pak neuposlechni rady, neboť je špatná a uvrhla by tě do záhuby.“ — „Poslechnu tvého napomenutí,“ pravila sestra, „a ještě dnes se vydám na cestu.“ Pak šli se sedmi strýci ku svým rodičům do světnice, kde děva všem sdělila svůj úmysl.

I odebrala se panna do světa a po dlouhém bloudění potkala chromou lišku, jež se jí optala: „Kam se ubíráš, krásná dívko?“ Odvětila: „Jdu k mlhovému králi.“ Chromá liška zas řekla: „Dovedu tě tam, pojď se mnou!“ Panna se smíchem odpověděla: „Nepotřebuji chromých společníků. Kráčím rychle a nemohu na tebe čekat. Jdi si jen sama, však si najdu i bez tebe cestu.“ Chromá liška zmizela a dívka pokračovala v chůzi. Tu přiletěl havran, usedl na strom a zvolal: „Dobrý den, krásná dívko! Kam jdeš?“ „Jdu k mlhovému králi.“ „Nuže, to se dobře hodí,“ odpověděl havran. „I já letím k němu, abych mu vyřídil vzkaz svého pána, krále noci. Chceš-li, poletím před tebou a ukážu ti cestu.“ Tu zahlédla děva kachní nohu a řekla: „Jen si leť, kam chceš. Nepotřebuji vůdce a najdu si sama cestu

k mlhovému králi.“ Krákoraje uletěl havran, a děva, jež byla unavena, usedla pod strom. Náhle přihrčel kočár, tažený čtyřmi krásnými, černými koni; sličný, mladý pán, jenž seděl uvnitř, zastavil koně a řekl: „Kam jdeš, krásná děvo?“ — „Putuji k mlhovému králi,“ odvětila dívka. „Zdá se, žes unavena, a cesta k mlhovému králi je dlouhá,“ řekl cizí pán. „Pojď a vsedni do mého kočáru! Jedu beztoho kolem a rád tě vezmu s sebou.“ Tu všimla si dívka, že levá noha pánova je ovinuta šátkem a pravila: „Jak vidím, máš bolavou nohu, a nerada bych tě obtěžovala. Jeď si jen sám; necestuji ráda s nemocnými lidmi.“ A cizí pán odjel rychle jako vichřice. Děva ubírala se dál a přišla konečně do vysokého pohoří, kde jí přiletěla bílá holubice vstříc, usedla na její rameno a otázala se: „Kam jdeš, krásná dívko?“ „Jdu k mlhovému králi,“ odvětila děva. „Pak jdi touto stezkou ku předu. Brzy dosáhneš obydlí mlhového krále,“ řekla holubice. Dívka se podívala na její nohy a zpozorovala, že nemá kachní ťapky. I řekla: „Díky tobě, krásná holubice, půjdu naznačenou stezkou.“ Bílá

holubice odletěla a panna dostala se brzy do krajiny, která byla plna hustých mlh. Došla k jeskyni, před jejíž vchodem planul velký oheň a kolem dokola spočívali vlci. Spatřivše dívku, vyskočili a vyli strašlivě. Z jeskyně vystoupil slepý a šedý muž, jenž pravil: „Vím, proč přicházíš. Chceš vysvoboditi kozla, svého bratra. Nuže slyš: Vezmi kotel svěcené vody a nech ji nad ohněm vařiti. Pak potří kozla touto mastí, zařizni jej, hoď do vařící vody a jako krásný jinoch vyskočí z kotle.“ Pak jí dal mast, za niž mu poděkovala a vracela se zase zpět.

Když přišla domů, učinila vše tak, jak jí poradil mlhový král, a kozel proměnil se v krásného mladíka. I zavládla radost v nádherném zámku a všichni žili šťastně a spokojeně pospolu až do svého skonání.

O MUŽI BEZE STÍNU.

Kdysi bylo třináct mladých cikánů, kteří se rozhodli, že opustí svou tlupu a půjdou do světa, aby poznali jiná města a jiné lidi. Již po kolik let putovali z města do města, z vesnice do vesnice a nevedlo se jim zrovna zle, poněvadž všude nalézali práci. Jednou však přišli na velikou poušť, kde nikdo nebydlil, kde nebylo k spatření ani pramene, ani stromu, ani trávy. Tři dny bloudili v opuštěných končinách a čtvrtého dne konečně se dostali k sluji, jež byla uzavřena železnými dveřmi. Klepali na ně a žádali o přijetí. I vyšel kulhavý ďábel a pravil: „Co chcete? Máte hlad a žízeň? Nuže dobře, vpustím vás a podělím jídlem a pitím.“ Vstoupili v čertovo obydlí a dosyta se najedli a na-

pili. Když chtěli odejít, stanul ďábel u dveří a nechal je vykročit, posledního však zadržel a pravil: „Poslední patří mně!“ Dvanáct cikánů opět bloudilo pouští, a když hladem téměř zmírali, přišli opět k ďáblu obydlí, žádající pokrm a pití. Když se chtěli vzdáliti, stalo se jako poprvé: posledního vzal si čert. To opakovalo se tak často, že když po jedenácté byli u ďábla, jen dva bratři tam vkročili a jediný vyšel. Poslední z třinácti cikánů bloudil teď sám pustinou a vrátil se posléze ke kulhavému ďáblu. Když se nasytil a napil, chtěl se vzdáliti. I pravil čert: „Zůstaneš zde, neboť jeden musí zůstat zde a tys sem přišel sám.“ Mladík pravil: „Otevři jen dvěře, přivedl jsem ještě jednoho!“ Ďábel chechtaje se otevřel a řekl: „Podívám se. Neunikneš mi!“ Jinoch stanul na prahu, ukázal za sebe na svůj stín a pravil: „Toho si zde můžeš ponechat!“ Čert bouchl zlostně dveřmi, a když se hoch ohlédl po svém stínu, spozoroval, že zmizel. Od té doby neměl žádného stínu.

NIC.

Ve vesnici žil muž, jenž byl velmi chudý, ale přes to pracoval jen tolik, kolik bylo právě třeba, aby neumřel hlady. U lidí měl pověst moudrého muže, pravého všemělce, vyznal se ve všech řemeslech. Pracoval u kováře, u truhláře, u krejčího, ale všude jen tak dlouho, až vydělal si několik krejcarů, za něž si koupil jídlo. Když je snědl, vrátil se domů a šel spat. Dům jeho byl velký a krásný, ale prázdný, neboť jeho majitel ničeho si nepoživoval a žil jen ze dne ke dni. Jednou doma ležel a dřimal. I vstoupil do pokoje tlustý, tučný muž, úplně nahý a pravil: „Tys nejlepší můj druh. Ty nic nemáš, já nic nemám; ty nic nepotřebuješ, já nic nepotřebuji a kromě toho jmenuji se

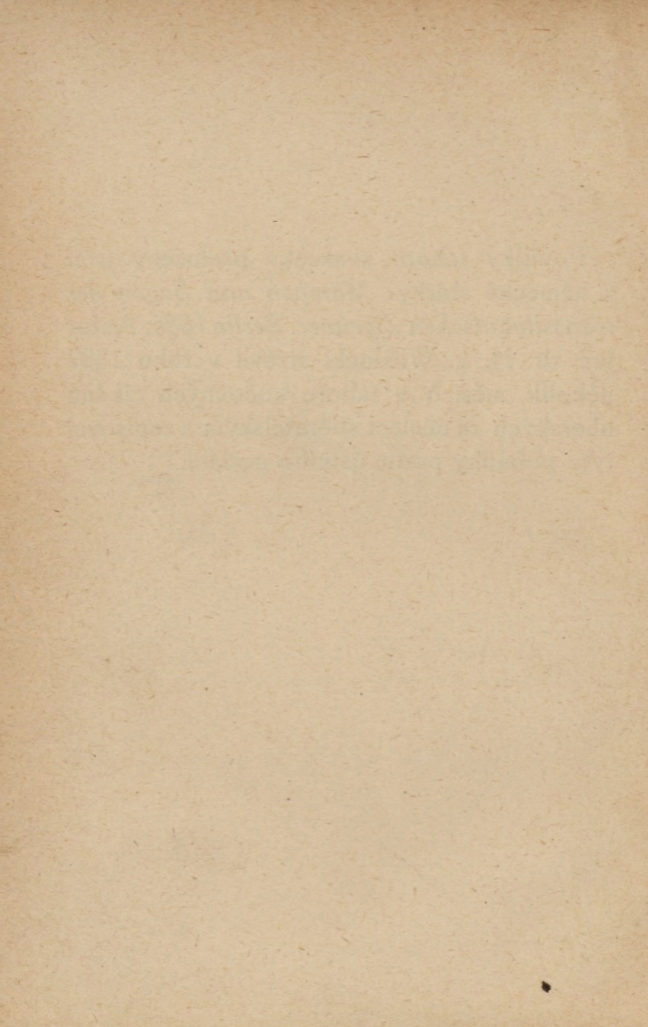
ještě „Nic“. Líbí se mi u tebe a budu zde bydliti.“ Muž prohlížel si mezitím cizince a spatřil, že je průhledný jako okenní sklo. Řekl: „Nepotřebuješ-li jídla a pití, můžeš pro vždy u mne zůstat; ale o jídlo a pití bych se ti nestaral.“ Cizinec pravil: „Povídal jsem ti již, že nic nemám a nic mi není třeba, a ty, jak vidím, také nic nemáš; jinak bych nebyl k tobě přišel. Hledám si byt jen u takových lidí, kteří nic nemají a nic nepotřebují, neboť se nazývám Nic“. Uvelebil se potom pohodlně v prázdném pokoji a ulehl. Muž pak šel jako obvykle za svou prací. Jakmile si vydělal několik krejcarů, najedl se a rovněž ulehl ve své chýši. Tak dělo se po nějaký čas, až muž pozoroval, že pan Nic stává se denně tlustším a tučnějším, takže svým tělem téměř již vyplňoval celou světnici a pro hostitele sotva zbýval nějaký kout. To zlobilo muže a pravil k druhému: „Slyš, kamaráde! Tloustneš ode dne ke dni víc a víc a brzy nebudu míti ve svém bytu místa, kam bych se položil.“ Nic zívá a řekl: „Nemohu za to! Nic mi po tom není!“ A brzy zmohl se pan Nic tak silně, že muž ve svět-

nici sotva mohl státi, tím méně usednouti nebo si lehnouti.

I stalo se, že muž se zamiloval do krásné dívky a chtěl ji pojmouti za ženu. Rodiče dívčini však řekli: „Rádi bychom ti dali svou dceru; jsi dovedný a pravý všemělec, ale nic nemáš a nic si nechceš poříditi. Pokoj máš prázdný, chlív prázdný, sklep prázdný a půdu máš prázdnou. Pořiď si, čeho je třeba a pak ti dáme svoji dceru.“ Tu počal muž pilně pracovati. Ve dne v noci byl při práci a zvolna pořizoval si domácí náradí a šatstvo a dobytek a čím více toho zkoupil, tím menší se stával pan Nic, až se konečně umístil v koutku u plotny. Jakmile muž již neměl prázdného místa ani ve světnici, ani ve sklepě, ani na půdě, ani ve stodole, došel k rodičům své milé a dostal ji za ženu. Když po svatbě s mladou chotí vstoupil do pokoje, pan Nic byl ten tam; přešel k jinému muži.

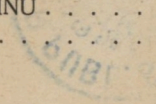

Povídky tohoto svazečku přeloženy jsou z německé sbírky: *Märchen und Sagen der transsilvanischen Zigeuner*. Berlin 1886. Autor její dr. H. v. Wlislöcki strávil v roce 1887 několik měsíců v táboře kočovných cikánů uherských za účelem sběratelským a zapisoval tyto pohádky podle ústního podání.

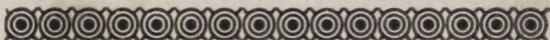
O B S A H

KVĚTINA PRO ŠTĚSTÍ	7
RŮŽE A MUZIKANT	15
SILNÝ SYN KRÁLOVSKÝ	20
VŠEVĚDOUCÍ CIKÁN	26
PLUJÍCÍ HORA	34
JEZDEC BEZ HLAVY	40
TŘI VEJCE	43
O PĚTIHLAVÉM MUŽI	48
CIKÁN A POKLAD	51
SEDM BRATRŮ A ČERT	54
O MUŽI BEZE STÍNU	63
NIC	65

HYNKOVA DĚTSKÁ KNIHOVNA

REDIGUJE KAREL VETTER.

- Sv. 1. **Božena Němcová maličkým.**
„ 2. Charles Perrault: **Povídky a příběhy z minulých časů.**
„ 3. **Keltické báje.**
„ 4. Lev Nikol. Tolstoj: **O Ivanu Hlupáku a jiné povídky.**
„ 5. Afanasjev: **Pěrečko Finista, jasného sokola.**
„ 6. V. Rydberg: **Štědrovečerní dobrodružství malého Vigga.**
„ 7. J. K. Tyl: **Panáci ze švestek.**
„ 8. M. Maeterlinck: **Modrý pták.**
„ 9. Konopnická: **Naše ryzka.**
„ 10. Wolfgang Goethe: **Vzpomínky a Pohádky.**
„ 11. Bernt Lie: **Výlet do ledového moře.**
„ 12. V. M. Garšin: **Hrdý Agej a jiné povídky.**
„ 13. Klemens Brentano: **Dvě pohádky.**
„ 14. Dr. H. Wlisoeki: **Cikánské pohádky.**
„ 15. G. Sandová: **Křídla odvahy.**

